

Durf denken

Het universiteitsforum van Beel De Geyter Architecten is het eerste gebouw in lange tijd dat het volledige centrum van Gent lijkt aan te spreken. Het moet van het onvergeeflijke shoppingcentrum op het Zuid geleden zijn, dat een activiteit nog zoveel prominente plaats heeft gekregen, zonder naar de rand verwezen te worden van deze dichtbevolkte en te klein geworden stad. Van alle bezigheden wordt het studeren, in al zijn facetten, in Gent wellicht het meest beoefend en neemt het ook het meeste plaats in.

Het universiteitsforum (afgekort tot UFO, hoewel het in de bouwfase nog minder studentikoos en neutraler het monovolume werd genoemd) wordt meestal geprezen of verguisd om foute redenen. Ofwel is het prestigieus, luxueus, ruimtelijk interessant, hoogtechnologisch – of algemener iets waar de universiteit tot in het buitenland trots op kan zijn; ofwel is het een ongepaste schaaflout, een saai anachronisme of een – natuurlijk – lelijke en onbegrijpelijke bunker. Wie geregeld door de Sint-Pietersnieuwstraat loopt, waaraan de lange voorgevel van het gebouw grenst, zal dergelijke commentaren nog lange tijd heen en weer horen vliegen tussen voorbijgangers.

Het UFO verdraagt en verlangt die uitspraken als de duizend studenten die er dagelijks over de vloer komen. De architectuur spreekt namelijk zelf op geen enkele manier: ze heeft de neiging om iets te vertellen om of om naar iets te verwijzen, voorgoed achter zich gelaten. De gevel langs de Sint-Pietersnieuwstraat hebben de architecten in een projecttoelichting ‘nogal statisch’ genoemd. En inderdaad is die façade onbeweeglijk, onveranderlijk en schijnbaar oninteressant. Voor de foyer, op de gelijkvloerse verdieping, staat een ononderbroken gevelwand; twee derden van de verdiepingen zijn bekleed met generische kantoorvensters die uit de structuralistische seventies lijken te komen; en in het midden van het gebouw dekt een gigantische grijze betonnen plaat het auditorium af. De enige elementen die het statische karakter van de gevel doorbreken zijn de lichtkrant en de guillotinewand. De lichtkrant brengt onophoudelijk verslag uit over de talloze universitaire activiteiten, en verdwijnt, omdat de Sint-Pietersnieuwstraat zacht helt, samen met de kelder verdieping van het gebouw geleidelijk aan onder de grond. De guillotinewand gaat schuil in een huls die als een brede antenne op het dak staat – of splitst, in neergelaten toestand, het auditorium in twee ongelijke delen. Als de X- en de Y-as van het coördinatenstelsel van dit gebouw, vormen de krant en de wand het *corporate image* van de universiteit, dat echter onmogelijk in één beeld gevat kan worden.

Het interieur is in tegenstelling tot de gevel niet zozeer statisch als wel statig – zelfs opvallend ruim en waardig voor een ‘hard’ programma als het massale onderwijs. Een aantal patio’s geven de kantoren en de andere administratieve programma-onderdelen op de verdiepingen extra licht. Voorafgaandelijk aan de uitbreiding van de universiteit was de Sint-Pietersnieuwstraat een onbepaalde verbindingsweg tussen de Vooruit en het Zuid enerzijds, en het Sint-Pietersplein anderzijds. Het UFO geeft zichzelf door middel van de beglaasde foyer niet als een ‘open huis’ aan de stad terug, maar slokt de straat helemaal op. Een transitzone met vervallen negentiende-eeuwse huizen is een onoverdekte passage geworden, een deel van de stad dat geen geheim meer maakt van de schatplichtigheid aan haar belangrijkste bestaansreden – de universiteit. De achterzijde langs de Schelde, de linkerzijde aan het studentenplein, en de verbinding met het economiegebouw aan het Sint-Pietersplein, wachten wat dat betreft nog op de verdere realisatie van het masterplan voor de site – een totaalproject dat noch de stad noch de UGent onuitgevoerd mag laten.

Architectuur kan beschouwd worden als het organiseren van activiteiten, het begeleiden van stromen van mensen, en het vormgeven aan het verlangen naar een betekenisvolle rol op de schaal van de stad en de wereld. In dat geval is in de architectuur van het monovolume elke vorm van artistieke creativiteit, sculpturale expressie, gezochte complexiteit of overbodig spektakel radicaal geschrapt. De uitspattingen en toegiften zijn uitbesteed aan de materialisatie (het gebouw gelooft zonder terughoudendheid in de loosiaanse bekledingstheorie), de signalisatie (de lichtkrant is een nieuw pad in de straat), de technologie (de guillotinewand, maar ook het stralende lichtplan) en de omgevingsaanleg (die eigenlijk nog grotendeels op uitvoering wacht). De invloed van deze flitsen is echter beperkt of zelfs ironisch van aard, omdat het architecturale gebaar – drie horizontale lijnen die de Sint-Pietersnieuwstraat snijden maar evenwijdig blijven ten opzichte van de Schelde – zo sterk, bepalend en zelfverzekerd is.

Een klassieke architectuurkritische reflex zou kunnen waarschuwen voor dergerlijk strikt, monotoon en weinig contradictorisch functionalisme. Maar langs de andere kant kan ook het wat onnozele motto van de universiteit Gent – ‘Durf denken!’ – voor vol worden aanzien in de schaduw van deze architectuur. In dat geval is het monovolume een gebouw dat zich verzet tegen alle onzinnige en bijna populistische tendensen die in de hedendaagse architectuur de norm zijn geworden – en die dus ook worden verwacht door de door de massamedia grootgebrachte voorbijgangers in de Sint-Pietersnieuwstraat. In deze samenwerking tussen Beel en De Geyter wordt architectuur niet makkelijk of aannemelijk gemaakt, en deelt de architectuur geen complementen of complimenten uit. Het UFO houdt de droom van een vanzelfsprekende architectuur levend – een architectuur die zich niet opzichtig hoeft te verantwoorden, maar kan functioneren als een ingetogen analogon voor een moderne en stedelijke bouwkunst. Om al die redenen maakt dit publieke gebouw, voor de stad Gent, de weg naar een doordachte confrontatie met het academische onderwijs en het universitaire instituut weer helemaal vrij.

Christophe Van Gerrewey